

Veertig jaar na de Zesdaagse oorlog zien Israëliërs en Palestijnen elkaar nog alleen door het vizier van een geweer. Maar Jasmin en Osama zijn de gekte ontvlucht, naar Berlijn.

Door OSCAR GARSCHAGEN

Bijna onhoorbaar fluistert Osama Zatar (27) lieve woordjes in het oor van Jasmin Avissar (26). Het verliefde paar op het mondaine terras in zomers Oost-Berlijn valt nauwelijks uit de toon. Dat hij een donkere Palestijnse moslim is en zij een blanke Israëliërs joodse weet hier niemand. Dichtbij is hoorbaar dat zij Hebreeuws met elkaar spreken.

„De liefde is heel goed voor mijn Hebreeuws”, vertelt Osama, afkomstig uit een dorp bij Ramallah, als hij een shagie heeft gedraaid. Hij leerde de taal van de Talmoed van de menukaarten in de restaurants in Tel Aviv, waar hij als tiener heeft gewerkt, en vooral van Jasmin.

„Raar genoeg spreken we over politieke zaken soms wel in het Arabisch. Ik heb, toen we een tijdje in Ramallah woonden, ontdekt dat ik mij in die taal heel goed kan redden”, lacht Jasmin uit Jeruzalem.

Voor wie Palestijnen en joodse Israëliërs alleen samen ziet in zeer gespannen situaties, vormt het paar een opmerkelijk en ontroerend beeld. Hun samenzijn is uitzonderlijk. Juist daarom zijn zij onbedoeld een bewijs van het gelijk van de Israëliërs schrijver Amos Oz, die ter gelegenheid van de veertigste herdenking van de Zesdaagse Oorlog (van 5 tot 10 juni 1967) constateerde dat er helemaal niets te vieren valt. Want, zegt Oz: „De afgelopen veertig jaar zijn geplaveid met verbrijzeld dromen, gebroken illusies en in rook opgegane idealen.”

Sinds die oorlog zijn 7,5 miljoen joodse en Arabische Israëliërs en 3,5 miljoen Palestijnen door een ijzeren gordijn van prikkeldraad, muren, leger en politie geleidelijk van elkaar gescheiden. De Israëliërs in een steeds welvarender land, het Fort Israël met het verenigde Jeruzalem als „eeuwige, ondeelbare” hoofdstad. En de Palestijnen in omsingelde, in omvang krimpende enclaves.

Israëliërs en Palestijnen zien elkaar bijna alleen nog maar door het vizier van een geweer.

Ze praten Hebreeuws met elkaar. Alleen over politiek spreken ze in het Arabisch

Behalve Osama en Jasmin. Zij zijn de gekte ontvlucht.

Zij is danseres, hij beeldend kunstenaar. Ze ontmoeten elkaar drie jaar geleden in een dienasiel op een industrieterrein, halverwege Jeruzalem en Ramallah. Hij deed de honden, zij de katten. Ze trouwden in het geheim op Cyprus. Meteen daarna gingen ze in Ramallah wonen. Maar toen kreeg zij geen toestemming meer van het leger om heen en weer te reizen tussen hun huis en haar werk in een café in Jeruzalem. Voor Osama is Israël verboden gebied, dat hij niet meer kan betreden zonder een lange gevangenisstraf te riskeren. Hij is al eens voor dit vergrijp opgepakt.

De situatie werd onmogelijk toen tussen Jeruzalem en Ramallah de afscheidingsmuur verrees – en zij ook niet meer via omwegen naar hem toe kon. Er was zelfs geen spleet meer om door heen te kussen, zoals Pyramus en Thisbe, het liefdespaar in de Metamorfofen van Ovidius, dat wel konden doen. De Israëliërs geheime dienst had kort daarvoor al gedreigd Osama te arresteren als Jasmin en haar familie naar Ramallah bleven gaan.

„Pure chantage was dat”, zegt zij. „Alleen omdat hij de ander, de vijand, het monster is. Ik mag niet van hem houden en hij niet van mij. Daarom zijn wij naar Berlijn gevluht. We mogen in ons eigen land niet samen een leven opbouwen en een familie stichten, dat is het ware gezicht van Israël. Veertig jaar na de Zesdaagse Oorlog van 1967 zijn we racismen geworden. We hebben alleen maar geleerd nog banger voor elkaar te zijn dan we al waren. Hoe kan het ooit wat worden met Israël als wij anderen blijven onderdrukken en bezetten?”

Osama probeert te nuanceren: „Iedereen verdient aan de bezetting. Ook de corrupte Palestijnse leiders, die het cement leveren om de nederzettingen en de afscheidingsmuur te bouwen.”

Jasmin en Osama voerden vorig jaar een proces tegen de staat, om „het recht om in een democratische staat samen te leven” af te dwingen. Hun Israëliërs-Amerikaanse advocaat Michael Fard heeft er zelfs Shakespears Romeo en Julia bij gehaald om de rechters in hoger beroep te overtuigen.

Osama: „Ik zou graag in Israël wonen. Ik be-

De Israëliërs Jasmin (rechts) met haar Palestijnse echtgenoot Osama. Foto Ostkreuz

Jasmin en Osama

hoort tot de Palestijnen die Israël allang aanvaard hebben. Ik vind ook dat de joden recht hebben op een eigen gebied. En het is logisch dat zij dit deel van de wereld hebben uitgekoken.”

Jasmin schudt haar hoofd: „Misschien luisteren de rechters wel naar een blanke, Askenazische joodse die in niets verschilt van hun dochters of kleindochters. Ik kom uit een zionistische familie, heb in het leger gediend en heb een universitaire opleiding, allemaal heel normaal.”

Osama, flegmatieker dan zijn echtgenote: „Vergeet het maar, *habibti*, mijn schat. Israël is een joodse staat, geen gemengde staat.”

Jasmin: „Dat is het oude zionistische idee waarmee ik ook opgevoed ben. Maar een land voor slechts één bevolkingsgroep past niet meer in deze tijd van globalisering. Het is een on-

houdbare gedachte om én joods én democratisch te zijn. Als Israël joods moet blijven, betekent dat dat wij anderen blijven onderdrukken. Dat is niet mijn uitleg van het jodendom. Ik denk dat een land dat zich zo beperkt definieert geen toekomst heeft.”

De historische ironie van hun verblijf in Berlijn – ze wonen sinds twee maanden in een kamer in een wooncollectief van Israëliërs en Palestijnen aan de Karl Marxstrasse in Neukölln – is hen niet ontgaan.

Jasmin: „Ik ken Duitsland het beste door mijn moeder die in Hamburg is geboren en naar Israël is geëmigreerd. Duitsland is het enige land waar ik als Israëliërs heel makkelijk een verblijfsvergunning krijg. Zij zullen mij ook nooit wegsturen als ik iets illegaals doe. Het is goed om joods te zijn in Duitsland. Het is hier veiliger en vrijer dan in Israël.”

Terugkeren is geen optie. Vanaf 2008 mag geen enkele Palestijn Israël meer in, ook niet om te werken bij Israëliërs bedrijven. Huwelijken tussen Palestijnen en Israëliërs worden op alle mogelijke manieren tegengewerkt. Ongeveer 25.000 paren – hoofdzakelijk Israëliërs Arabieren en Palestijnen – leven daarom van elkaar gescheiden door de muur en een onneembare bureaucratie.

Huwelijken tussen Palestijnse moslims en Israëliërs joden komen aanzienlijk minder vaak voor. Maar daarvoor geldt dezelfde wet op het burgerschap die samenleven in Israël verbiedt. De meeste gemengde paren zijn naar de VS gevlucht en houden zich stil, weet Jasmin. Zelf overwegen Jasmin en Osama in Duitsland te blijven. Tenminste, als blijkt dat zij in aanmerking kan komen voor het Duits staatsburgerschap en hij zijn tijdelijke verblijfsvergunning

verlengd kan krijgen. Werk vinden is voor beiden een groot probleem.

Ze dromen over Spanje. Ze hebben gehoord dat de Spaanse regering verlaten dorpen op het platteland wil weggeven aan kunstenaars. Een atelier voor hem en een balletschool voor haar, dat zou ideaal zijn. Haar vader, die hen nu financieel steunt, wil het project helpen opzetten. Het is duidelijk, er wordt ook veel gemierd op die kamer aan de Karl Marxstrasse.

Jasmin: „Spanje. Ja! We missen de zon heel erg. Israël is als je opstaat ’s ochtends zo mooi. Het zou zo’n schitterend land kunnen zijn.”

Osama: „We willen hier weg. Sommige Duitsers zijn niet erg vriendelijk voor Arabieren die Osama heten.”

Jasmin cynisch: „Dat is erg zwak uitgedrukt. Ze zijn als de dood.”

Misschien wordt Ramallah ooit een mogelijk-

Muur houdt liefde Palestijn en Israëliërs tegen

Wat gebeurde er tijdens de Zesdaagse Oorlog?

Op 5 juni 1967 voerde de Israëliërs lucht-macht een massale aanval uit op Egyptische luchtmachtbases. Kort daarna trokken Israëliërs pantserdivisies door de Sinai-woestijn op naar het Suezkanaal. Directe aanleiding voor Israël vormde de afsluiting van de Straat van Tiran door de Egyptische marine, waardoor de toegang van de Israëliërs aanvoerhaven Eilat werd afgesloten. Israël vreesde een aanval van acht Arabische landen onder Egyptische leiding.

Met de vernietiging van de Egyptische luchtmacht was de strijd al op de eerste dag beëindigd. Maar Israël greep de gelegenheid aan om, na aanhoudende Syrische beschietingen, de Hoogte van Golan te veroveren én de Jordaniërs uit Oost-Jeruzalem (met de heilige Klaagmuur en de Tempelberg) te verjagen. Op 10 juni werd de strijd gestaakt en waren de Sinai en de Gazastrook in het zuiden, de Golanhoogte in het noorden en Oost-Jeruzalem en de Westelijke Jordaanoever ingenomen.

De nachtkokkin in huis

Ze koken en wachten en dan koken ze weer. Volledig leven volgens Mary en Christina Burke.

Christina en Mary beginnen pas te koken als een gezin slaapt

Op de hoek van Connecticut Avenue en Ordway Street staat wat stadsmeubilair, meestal bezet door mensen die snel iets uit California Tortilla op de hoek eten. Twee vrouwen, zichtbaar moeder en dochter, eten nooit. Ze lijken altijd moe, hun hoofd rust in hun armen. En altijd staan naast hen twee grote koffers op wieltjes.

Het is nog vroeg. Rondom ons snellen mijn geslaagde buurtgenoten naar de metro, naar de advocatenkantoren, de lobbyfirma’s, de denktanks. Mag ik gaan zitten? Dat mag.

De dochter wijst meteen op de koffers: „Onze pannen. En de kruiden.” Zij hebben al gewerkt, vult de moeder vlug aan.

Mary Burke, achtenzestig jaar en Christina Burke, eenenveertig. Nachtkokkinen.

Ze werken bij gezinnen thuis, leggen ze uit. In één nacht koken ze er voor de hele week.

Je hebt onzichtbare krachten die de stad op poten houden. Van nachtkokkinen had ik nog nooit gehoord. Ik vraag of ze mee gaan ontbijten, bij Foster Brothers verderop. Daarvoor wordt bedankt: „Ze willen ons niet binnenebben, met die koffers.”

Ze zullen er denken dat ze dakloos zijn, maar we weten alle drie dat ik dat ook dacht, elke ochtend dat we hier naar elkaar glimlachten. Ach kijk. Wat een keurige daklozen.

Thee en een bagel op straat, dat willen ze wel.

Christina en Mary beginnen pas te koken als een gezin slaapt. Om een uur of tien. Eerst de taarten, de cheesecake en de brownies. Dan de kip, het vlees, wat vis. Daarna de groenten, tot slot de desserts.

Tegen vijven zijn ze klaar. Ze hangen nog een uurje rond. Zetten alles in de vriezer, schrijven wat briefjes met aanvijzingen voor het opwarmen. En dan gaan ze stilletjes naar buiten.

Maar nu is het negen uur en ze zitten hier nóg.

„We wachten tot de bibliotheek opengaat. Daar bekijken we onze e-mail en we zoeken er nieuwe recepten op.”

Zo sukkelde ze de dag door. Ze slapen een beetje, op straat, in de bibliotheek. Tot het tijd is voor het volgende kookadres. Of tot dat een vriend, die in de stad werkt, hun een lift geeft naar hun huis in Columbia, een uur rijden.

Drie uur zitten ze hier al! „Wij vinden dat helemaal niet erg. Wij praten een beetje na.”

„Over mama’s kipsalade. Dat ze er weer om smeken.”

„En we maken boodschappenlijstjes. De mensen moeten zelf de inkoop doen.”

„Mijn moeder kijkt eerst wat er allemaal in de aanbieding is. Bij Safeway, de Giant. Daarmee bedenken we wat.”

„Maar dan kopen ze het toch weer duur in de Wholefoods.”

Christina en Mary vragen samen

250 dollar voor één nacht koken. Dan krijg je zes maaltijden voor vier personen, plus de zoetigheid voor tussendoor. Christina pakt een map met

heid als er een Palestijnse staat wordt opgericht.

Jasmin en Osama, vrijwel tegelijkertijd: „Die staat komt er... ja, op de maan.”

Jasmin: „Niemand gelooft meer in de twee-statenoplossing. Eén land waarin de twee volken die daar thuishoren samenleven zou het beste zijn. Moslims en joden, Israëliërs en Palestijnen – we hebben zo ontzettend veel met elkaar gemeen. Maar dat zal Israël nooit toestaan.”

Osama hoort met een lachje haar idealistische pleidooien aan: „Daarom hou ik zo van haar. We hebben geen land meer, maar wel elkaar, onze families en onze vrienden.”

Jasmin omhelst hem. En dan willen zij snel naar huis.

Eerder verschenen op 5 juni 2007

Christina en Mary Burke Foto Margriet Oostveen

recepten uit haar koffer. Gemerbekke met Citroënsaus. Gevulde hamburgers. Kalkoensoep. Bonensalade.

„Heb je wel eens spruiten gebakken?”

„Met appel en bacon?”

Ik hou niet van koken. Zij kijken meelevend.

„Maar soep! Soep is goed eten en altijd gezond.”

Toen Mary twaalf was, kookte ze thuis al alle maaltijden. Voor twaalf kinderen en haar ouders, die dubbele banen hadden. Ze kreeg zelf twee dochters, een alleenstaande moeder met twee banen, en in het weekend kookte ze voor de hele week.

„Julie hebben geen dag ongezond gegeten.”

„Als jij thuiskwam, was je moe. Maar je controleerde altijd nog onze schooltassen en of we alles opgegeten hadden.”

Ze glimlachen naar elkaar. Zo ging het jaren. Tot de dominee ging scheiden. „Zijn vrouw werkte ook en zei op een dag: schat, ik heb al een baan en ik ben je kok niet. Dat deed de deur dicht.”

Christina zag een gat in de markt. Bijna alle vrouwen werken hier ook fulltime. Nu koken ze drie nachten per week, bij drie gezinnen in blank Noordwest. Drieduizend dollar per maand, het is te doen, want ze wonen nog altijd samen.

„We werken niet alleen voor de rijken. Ik heb vrouwen in mijn eigen straat geleerd hoe je moet koken. En nu koken zij ook voor anderen. Is het hún baan.”

„Mama, zei ik. We pakken onze pannen in en we beginnen gewoon een bedrijf.”

Twee dagen later, vroeg in de avond. Wij liepen over Connecticut naar Yannis, de Griek. Daar zaten ze weer, nu kaarsrecht op het bankje voor de bibliotheek. Fris als een hoesje, lachend, en nog uren te gaan voordat de pannen uit de koffers konden.

Ze hadden nog iets bedacht. „Amerikanen hebben zoveel aan hun leven toegevoegd.”

„Wij koken alleen maar.”

„En dat is de diepere bedoeling, denken wij.”

De nachtkokkinen straalden.

MARGRIET OOSTVEEN

Eerder verschenen op 26 mei 2007